

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglas): Trikrat razdeljena petit-vrsta pri enkratni objavi 12 v, pri vsaki nadaljnji objavi 8 v, pri dvostopni petit-vrsti v reklamnem delu stane vrsta 20 v. Cela stran 30 K, pri večkratnem objavljaju po dogovoru znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.

Štev. 16.

V Ljubljani, dne 27. junija 1914.

Leto II.

Dijaški izleti na Jadransko morje in slovensko časopisje.

Ni ga človeka na svetu, ki bi mogel ugoditi željam gotovih slovenskih časopisov. Karkoli storiš in karkoli prirediš, jim ni všeč in z vsemi sredstvi, z lažmi in zavijanji ti vsako prireditev oslinijo in opluvajo, v vsako prireditev ti skušajo zanesti razdor in prepir, in bodiši še tako važnega pomena.

Ljubljanska podružnica Avstrijskega mornariškega društva je pred Binkošti v maju t. l. priredila dva dijaška izleta, ki sta imela zgolj poučen namen, pokazati naši šolski mladini naše prekrasno Primorje in ji razložiti važno nalogo vojne in trgovske mornarice. Nepobitno je, da se s takimi izletmi zbudijo v naši mladini zanimanje za maritimna vprašanja, da se vceplja s takimi prireditvami našim sinovom ljubezen do naše avstrijske države, od katere ljubezni je nemalo odvisen uspeh in dobrobit naše države.

In z namenom, obrazložiti naši učeči se mladini važno nalogo in važen pomen naše vojne in trgovske mornarice in da si ogleda prekrasne pokrajine primorske in zgolj s tem namenom je priredila krajevna skupina ljubljanska Avstrijskega mornariškega dru-

štva ta dijaška izleta. Prvega izleta so se udeležili učenci in učenke mestnega dekliškega liceja ljubljanskega, prve in druge državne gimnazije, gimnazije v Kranju ter Novem mestu ter višje realke v Idriji z ravnatelji in učnimi močmi dotičnih zavodov, kojim so se pridružili sorodniki in nekaj drugih izletnikov, udov mornariškega društva. Drugega izleta, ki se je vršil nekoliko pozneje, so se udeležili učenci višje realke ljubljanske, učenci in učenke obeh ljubljanskih učiteljskih, Kočevska gimnazija, učenci državne gimnazije z nemškim učnim jezikom v Ljubljani ter ljubljansko nemško žensko učiteljske. Družba prvega dijaškega izleta je bila torej popolnoma slovenska, do čim je bila pri drugem izletu družba narodnostno mešana, udeležili so se tega izleta učenci nemške in slovenske narodnosti. Iz Ljubljane so izletniki dospeli v Reko, kjer so si ogledali ladjedelnico „Danubius“ in kjer so jim tamošnji mornariški in civilni inženjerji ter mornariški častniki in uradniki med drugim z veliko uslužnostjo razkazovali dreadnought „Sz. Istvan“, ki je pravkar v delu, drugi del udeležencev pa si je ogledal bližnjo okolico; potem so si ogledali mesto, pristanišče, tržnice i. dr. Nato so se odpeljali v Opatijo, kjer so bili slovesno sprejeti in kjer se je razvila jako

Podlistek.

Na razpotju življenja.

Vaška slika, spisal I. L. Hrdina. — Iz češčine prevel Podravski.

(Dalje.)

In vzeš debelo knjigo, se vsede k mizi ter čita.

Klarica je že spala in čez trenutek tudi Marjeta. Prehodili sta danes skoro štiri milje pota.

Župnik je obrnil še nekoliko listov v knjigi, pri svetilnico, položil roki na mizo, položil glavo na roke in zaspal.

Saj je dejal, da pojde v stransko sobo.

Kajpada, bila je stranska sobica, toda tega menda vendar ne boste hoteli, da naj gre v sobo, kjer ni ne oken, niti vrat, kjer se je skozi streho videlo naravnost v nebo.

Z glavo na mizi je spal kakor na mehki pernici in sanjalo se mu je o tako krasnih rečeh, kakor malo-kateremu knezu v palači, ko ga je Marjeta v jutro zbudila.

„Ti si spal na mizi?“ se je čudila.

„Le za trenutek sem položil glavo, nato pa sem zaspal. Roki sta mi otrpnili.“

Nato ji je pokazal kuhinjo, kjer si je doslej sam kuhal, in majhno jedilno shrambo, povedal ji, v katero hišo pošilja po mleko za zajtek in odšel v cerkev. Po maši se je napotil naravnost k mizarju in mu naročil, naj mu do večera prinese v farovž še eno posteljo. Ko se je bližal domači hiši, pritekla mu je mala Klarica bojazljivo naproti. Pri njegovem odhodu je še spala kakor o polnoči. Sedaj, ob dnevni svetlobi, je šele videl, kako zala je ta deklica. Lasje mehki kakor povešno, oči kakor dve plavičici, lice polno in rdeče kakor ta Jezušček na oltarju v cerkvi.

Blaženo se je nasmehnil ter jo prijel za roko in jo izpraševal, kako je spala v župnišču, kaj se ji je sanjalo in ali bi hotela tukaj ostati.

Klarica je pritrdila.

Tudi ta psiček, ki je zvečer na njo rohnal, videč, da je njegov gospod dekletu prijazen, se ji je takisto dobrikal.

Na večer je prinesel mizar posteljo in Marjeta je razdelila pernice, ki jih je prinesla v culji, na dva dela. Drugi dan — v nedeljo — je bila mala Klarica prvokrat v Kameniški cerkvi in vaška dekleta so se

živahna zabava. Iz Opatije je nato parnik z izletniki odplul mimo svetovnoznanih istrskih zdravilišč v Pulj, edino avstrijsko vojno luko in od tod so se odpeljali izletniki, ogledavši si vse mestne zanimivosti, zopet domov. Povsod je vladalo med izletniki dobro razpoloženje, povsod so bili izletniki navdušeno sprejeti, povsod so bili zadovoljni. Seveda je to vse, kar čitamo v poročilih drugih listov, iz trte izvito, kajti izletniki so bili povsod sprejeti v slovenskem jeziku in so nemoteno prepevali domače slovenske pesmi. Tudi vojaška godba je proizvajala slovenske pesmi in skladbe.

A kljub temu so se oglasili po gotovem slovenskem časopisju glasovi, ki se s tem izletom nikakor ne strinjajo, ki sedaj po lepo uspelem izletu bruhaajo svoje ostudne napade na mornariško društvo!

Oglejmo si in preberimo natančno, kaj jim ni po volji.

„Slov. Narod“ z dne 30. maja pravi v svojem poročilu dobesedno: „Ali nekaj je, kar nam ostane neizbrisno v spominu. Pod imenom mornariško društvo so prireditelji zakrivilili, da se je na tem izletu globoko razžalil naš narodni čut. Popeljalo nas je v Opatijo v hotel Lokey, ki ga Hrvatje ne obiskujejo, ker je nekak nemški kazino, šulferajnska last baje (!) in kjer so se skovali in še kujejo najhujši naklepi proti Hrvatom, v Pulju pa v Hotel „Riviera“, ki je strogo nemški, in v Trstu zopet k Nemcu. V hotelu si mogel naročiti le nemški, a moral si prenašati, zlasti v Pulju, različna muzanja in neuslužnosti nemških natakarkarjev! Vzprejema nikjer pravega, ako se že o sprejemih poroča. In kako neki? Hrvatov ni bilo, drugih ljudi pa doli ni. Govori, pozdravi in odzdravi, razen enega vsi nemški!“

In tako se vrste izbruhi eden za drugim! Seveda tudi drugi slovenski listi, ki imajo nalogo izgladiti pot velikosrbski državi na naših avstrijskih tleh, niso molčali in so se na ves glas trudili in kričali in rogovilili proti tem izletom. Verujemo, da bi jim bilo po godu, ko bi se naši kranjski fantje, naši učenci, in učenke odpeljali v Belgrad, v Skoplje, ogledat si srbške pokrajine, potem bi hvale ne bilo konca ne kraja. Ker je pa ta dva izleta priredilo Avstrijsko mornariško društvo, kojega nameni so velepatrijotični, zato je nastalo tako bruhanje, zato taki ostudni napadi. Ravno dejstvo, da ima mornariško društvo predvsem domoljubne namene, ravno to dejstvo gotovim krogom ne

z njo takoj spoprijateljile, slišavši, da je častiti gospod, ki služi sv. mašo, njen stric; tretji dan — v ponedeljek — je prišla Klarica prvokrat v kameniško šolo in učenke so takoj sklenile z njo prijateljstvo, saj je velečastiti gospod, ki jim razlaga krščanski nauk, njen stric.

Po vsej Kamenici ljudje niso drugega govorili, nego o Klarici iz župnišča.

A ko je šla iz šole opoldne ali proti večeru ob tretji ali četrtri uri, takoj jo je celo krdelo otrok spremljalo k župnišču. Pozimi seveda ni bilo mogoče pred durmi dolgo govoriti, toda na pomlad, ko so bili že dnevi daljši in toplejši, je bilo tu do mraka živo in veselo. Dekleta in fantje so našli tu novo torišče za svoje igre in šale. Bilo je to župnijsko dvorišče. Z zaljubljenostjo je zrl župnik skozi okno na to bujno mladino. Ne v zaprašeni šoli, v čistem zraku prirode, pod milim nebom se pomladi človek med otroci. Marjeta je pogostoma branila Klarici, da ne bi vodila sem toliko otrok in ne bila tako razbrzdana.

ugaja, in zaradi tega tako kričanje in hujskanje proti Avstrijskemu mornariškemu društvu.

Mornariško društvo pa si je v svesti svoje svete naloge, in zato ga gotovo taki izbruhi ne bodo ustrašili, da še v bodoče priredi take izlete, kajti nedvomno bo povzdignilo s takimi izleti ljubezen do naše avstrijske domovine in spoznanje velikega pomena avstrijske vojne in trgovske mornarice. Le tako naprej in kmalu bodo utihnili Efialti!

Novo socialno zavarovanje v Belgiji.

Šest let že leži načrt o socialnem zavarovanju v naši poslanski zbornici in pravkar ga je pregledal pododsek. Meseca junija bo razpravljajal še o zadnjem poglavitnem delu odsek za socialno zavarovanje, na kar bo šla predloga zopet v poslansko zbornico, — da ostane tam.

Več evropskih držav je glede starostnega zavarovanja že prekosilo našo monarhijo — pri nas bi bilo torej potreba le posnemati ono dobro, kar so drugi že davno storili.

Pravkar je Belgija izboljšala svoje socialno zavarovanje. V najbolj industrijski evropski državi Belgiji je bilo zavarovanje za primer bolezni, delovne nezmožnosti in za starost prostovoljno. Samo zavarovanje proti nezgodam je bilo za nekatere industrije in obrte obvezno od leta 1903. nadalje.

Kdor se je doslej hotel v Belgiji zavarovati, je mogel to po svojem preudarku storiti, moral pa se je v to svrhu obrniti na zadrage.

Sedaj pa je zbornica sklenila, socialno zavarovanje enotno urediti in obvezno vpeljati.

Po novem zakonu je vsak delavec pri industriji, obrtu, trgovini ali pa pri poljedelstvu, bodisi moškega ali ženskega spola, ki prejema mezdo, plačo ali druge prejemke, do letnega dohodka 2400 frankov, od 16ega leta nadalje obvezan k zavarovanju. Tudi državni delavci spadajo pod ta zakon, izvzeti so samo delavci, ki opravljajo domača dela. Poslednji kakor tudi vsi drugi, ki niso obvezani k zavarovanju, se lahko prostovoljno zavarujejo.

Vpeljalo se bo zavarovanje za slučaj bolezni in invalidnosti ter zavarovanje za starost.

Ob bolezni bodo dobivali zavarovanci zdravnika in zdravila ter odškodnine do dveh tretjin dohodkov,

Toda župnik ji je vedno rekel: „Le pusti jo, Marjeta, ko bi jo videl kdaj razbrzdano, posvaril bi jo sam. Toda veselja tem mladim dušam kaliti ne smemo, ker to bi bil greh! Le pusti jo! Saj se še v življenju najokajo dovolj in dovolj!“

In mnoga mati, iskajoča svojega otroka in poizvedevši, da je med ostalimi pri župnišču, se je vračala pomirjena domov.

„Ondi so pod dobrim nadzorstvom, ondi se za nje ne bojim.“

Ko je pa nastal večer, stopil je župnik med te male razposajence. „No, otroci, že je čas, da greste domov k večerji. Jutri po šoli pridite zopet. Kmalu bo temno. Zlasti ti, Ciril. Ti nisi tukaj doma, imaš dobre pol ure hoda domov in ne spomniš bi se, da je sonce že davno za gorami in da moraš iti preko polja sam. Potem pa hitiš, se utrušiš in lahko zbolíš. Pojdi, fant, pojdi, da se naspíš in da moreš priti jutri streči k sv. maši.“

(Dalje prihodnjič.)

ki so jih prejeli, od petega dneva bolezni nadajje in enako odškodnino pri predčasni delovni nezmožnosti. S 65. letom zadobi veljavo starostno zavarovanje. Cela renta za starostno zavarovanje znaša 365 frankov na leto.

Za posebne vrste bolezni, kakor na primer za jetiko, bo pa država zgradila še zdravilišča, za katera določi vlada vsako leto pet do šest milijonov frankov.

Belgija ima torej sedanjemu času primerno zavarovanje in niso delodajalci pri tem tako obremenjeni kakor avstrijski. Toliko bistrih glav v Avstriji se še ni povzpelo do tega, kar so storili maloštevilni belgijski poslanci.

Pri nas pa hočejo vpeljati samo drago socialno zavarovanje na stroške malih obrtnikov, kmetov itd., s katerim bi se dal pravzaprav le zaslužek neštevilnim upravnim uradnikom. Nameravana letna renta 240 K bi bila za živeti premajhna in za umreti prevelika.

Izseljevanje.

Deželna vlada nas je naprosila, da priobčimo v pojasnilo onim, ki se hočejo izseliti, sledeče:

V zadnjem času se je v javnosti večkrat pojavilo mnenje, da je vlada z novimi policijskimi predpisi osebami med 17. in 36. letom starosti izseljevanje sploh prepovedala, ne da bi se brigala za prostost izseljevanja, ki je pod poroštvom državnih osnovnih zakonov in le po vojni dolžnosti omejena. To mnenje ne odgovarja dejstvom. Merodajna mesta tedaj ne nameravajo izseljevanja splošno prepovedati, temuč hočejo le zagotoviti izpolnjevanje predpisov. Poizvedovanja po obsegu in načinu izseljeniškega gibanja v naših deželah so namreč izluščila gotovo vsestransko z obžalovanjem sprejeto dejstvo, da se je v zadnjem času mnogo nabornih in službenih zavezancev z izselitvijo odtegnilo obveznostim vojnega zakona, ne da bi zadobili potrebnega potnega lista. Neovirano nadaljevanje tega položaja bi pomenilo resno nevarnost za življenske interese vojne moči. Zato je spričo točke 2. cesarske odredbe z dne 6. novembra 1865 in § 13. ministrskega razglasa z dne 10. maja l. 1867., po katerih ima vsak na uradno zahtevo podati podatke o svoji osebi, poostreno ukazala za nadziranje prometa določenim organom kontrola tistih izseljencev, pri katerih je utemeljena slutnja, da z izseljenjem kršijo vojno dolžnost. Ker naborna dolžnost po vojnem zakonu ne traja čez 36. leto starosti, se je kontrola že vnaprej omejila na osebe do 36. leta starosti. Istočasno so bile že vnaprej izločene osebe, ki pri njih zaradi osebnih lastnosti ali stanovskega dela ne pride v poštev kršenje vojne dolžnosti. Ukazala se je samo kontrola izpolnjevanja že zdavno obstoječih predpisov v poedinem slučaju. 36. leto starosti tedaj nikakor ne pomeni meje, do katere obstoja prepoved izseljevanja, temuč pride v poštev samo za kontrolo. Prejkoslej se bodo mogle izseliti osebe med 17. in 36. letom, če le ni zadržka njihovega odpotovanja. Dokaz, da ni takega zadržka, je podati ob priliki kontrole. Obstoja pa ali v kaki tistih listin, ki svedočijo popolno zadostitev naborni in službeni dolžnosti (kakor potrdilo vplačanja vojaške takse, svedočba izstopa iz skupne vojske, vojne mornarice ali deželne brambe, odslužno pismo, certifikat oprostive od črne vojske ali črnovojniški list, uradno potrdilo kvalifikacije „nesposoben za orožje“ ali „se izbriše“)

ali, če izseljenec še ni ali še ne v polni meri zadostil obveznostim vojnega zakona, v tem da predloži uradni potni list. (Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Kaj je s sporazumom na Češkem?

V ponedeljek je bila druga konferenca nemških in čeških politikov v Pragi. Zastopniki nemških političnih strank na Češkem so predlagali: Glede vprašanja junktima med jezikovnimi zakoni za državne oblasti in za zadeve, ki spadajo v deželno kompetenco, vztrajamo na odklonilnem stališču. Pripravljeni pa smo, da imenujemo zastopnike k posvetovanju o deželnem redu, izjavljamo, da smo prejkoslej pripravljene razpravljati o jezikovnem vprašanju, ampak le v odseku, ki bi bil sestavljen iz zastopnikov obeh narodnosti Češke v državnem zboru. Da se snide ta odsek, je treba sklicati državni zbor prej ko mogoče.

Volilna reforma v Dalmaciji.

Zastopniki vseh strank so na pogajanjih odobrili od namestnika grofa Attemsa izdelani načrt o izpremembi dalmatinskega deželnega volilnega reda. Le o volilnih okrajih najvišjih obdačencev v Zadru in v Šibeniku se ni še dosegel sporazum, a tozadevna pogajanja med Slovani in Italijani se še nadaljujejo.

Albanija.

V Albaniji je bilo po zadnjem porazu Miriditov vse mirno. Vstaši so bili prosili za dvadnevno premirje, da formularijo svoje zahteve (ali pa da zbero ojačenja). Vstaši zahtevajo: Popolno enakopravnost mohademanske vere, mohamedanska vera se prizna kot državna vera, svoboda kulta, desetletna davčna svoboda in delno oprostitev od vojaške službe. Albanska vlada doslej ni voljna, da ugoditi tem zahtevam in jih hoče pristriči. Ako potečejo pogajanja brezuspešno, tedaj je knez odločen, da nadaljuje vojaško akcijo. Knez je stopil v zvezo s Prenk Bib Dodo in je s sodelovanjem holandskih oficirjev izdelal načrt za naskok.

Naš cesar.

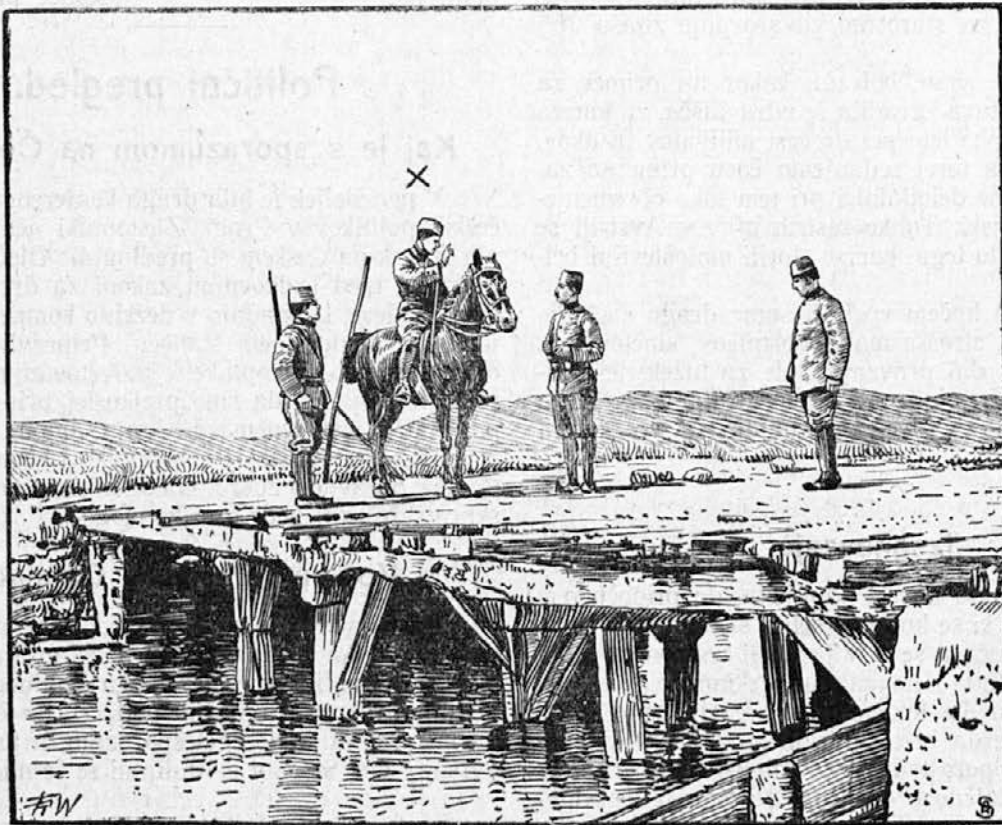
Cesar odpotuje v Išč letos najbrže že 25. t. m. Spremistvo bo večje, kakor zadnja leta. Stalno bodo bivali v Išču načelnik vojaške pisarne general pehote baron Bolfras, dvorni župnik Seidl in en častnik cesarjeve pisarne. Cesar bo hodil tudi letos na lov.

Dogodki v Draču.

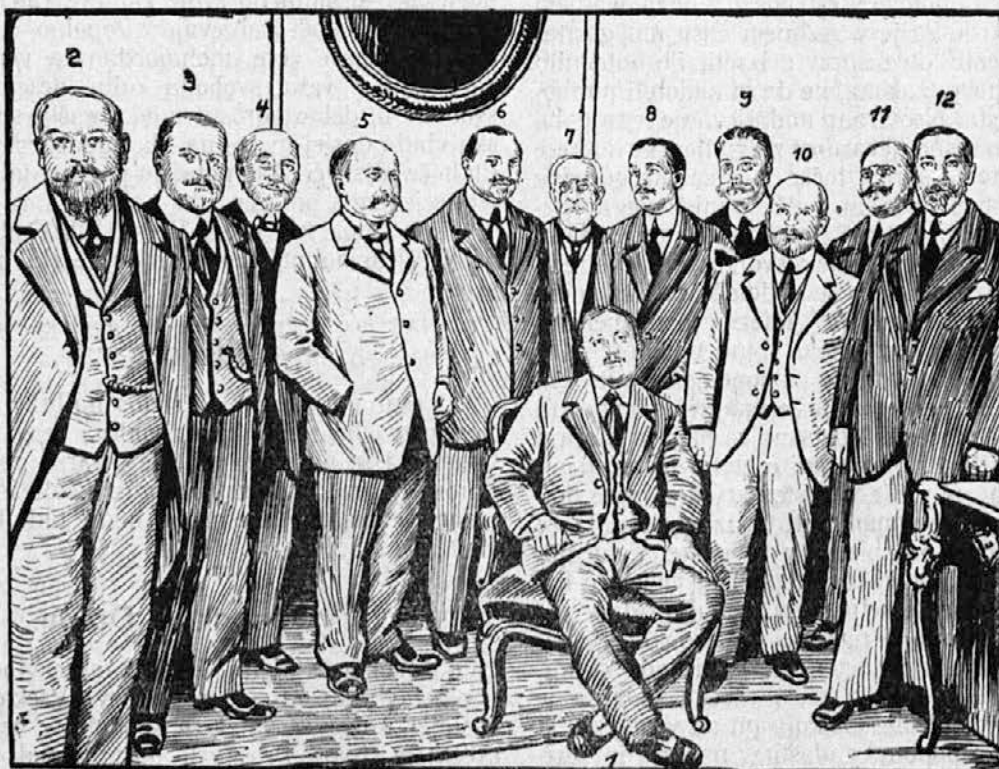
Kakor se vidi, se čete albanske vlade s pridom zoperstavlajo napadom vstašev. Vsekakor se njih častniki, kakor se vojakom spodobi, z vso vnemo posvečujejo stvari. Prav vrlo nastopa tudi albanski konjeniški stotnik baron Gumpenberg, čigar baterija je hlabro posegla v boj na višavah Rasbula. Naša slika kaže, kako poučuje predstraže pred Dračem na mostu, ki pelje v Tirano, ter poizveduje, kje stoje vstaši v okolici.

Presenetljiva vest o napadu na prestolno mesto kneza Viljema se z novimi poročili vtoliko izpopol-

njuje, da so albanski vstaši od treh strani prodirali proti Draču. Branitelji mesta, približno 800 Mali-

K dogodkom v Albaniji. Albanski konjiški stotnik baron Gumpberg daje navodila predstražam na edinem 3 km od Drača oddaljenem mostu na cesti v Tirano

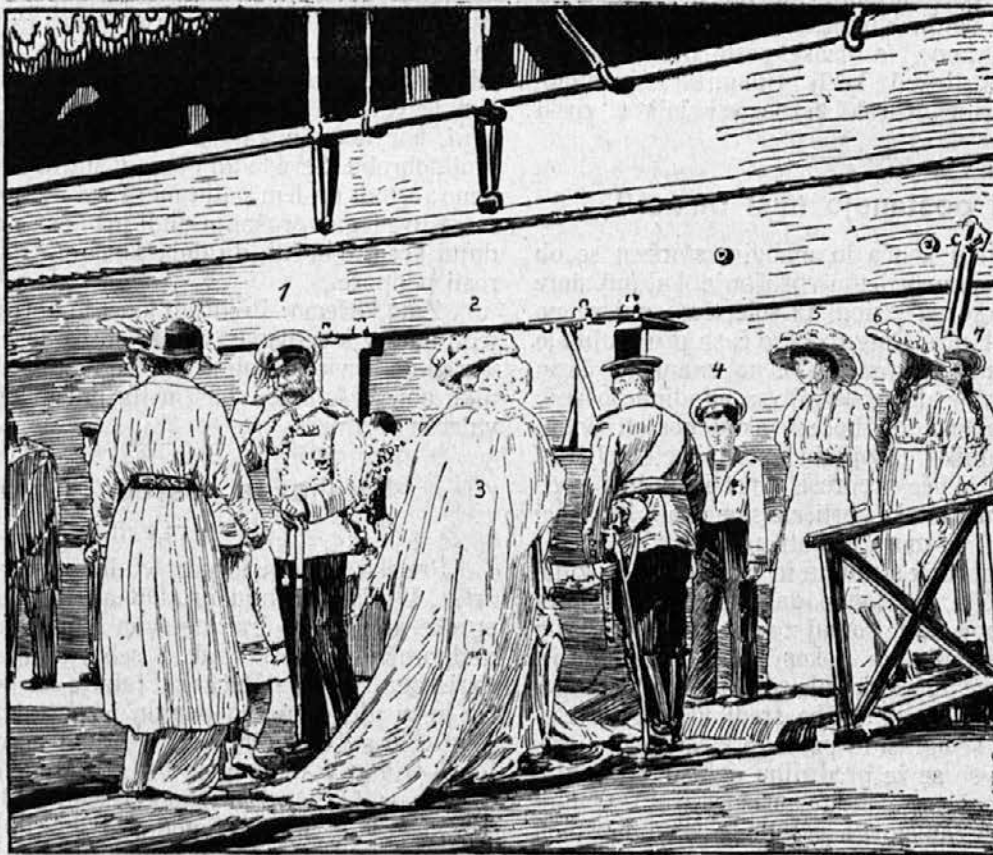
Novo francosko ministrstvo Viviani. Viviani 1, predsedstvo in zunanje zadeve; Couyba 2, socialno skrbstvo; Raynaud 3, kolonije; Gauthier 4, mornarstvo; Noulens 5, finance; David 6, poljedelstvo; Bienvenue-Martin 7, pravosodstvo; Malvy 8, notranje zadeve; Thomson 9, trgovina; Lorrain 10, državni podtajnik za vojno; Messimy 11, vojna; Renault 12, javna dela.

sorov, ki so jim poveljevali polkovnik Thomson in drugi holandski častniki, so se napadalcem hrabro zoperstavljali. Obžalovati je pač, da je pri enem teh

bojev padel prezasluženi poveljnik draški, polkovnik Thomson.

Aretacija večkratnega morilca Tomsicsa v vasi Großhöflein pri Edinburgu.

Obisk ruske carske rodbine v Konstanci. Ruski car 1, ruska carica 2, Carmen Sylva, romunska kraljica 3, prestolonaslednik Aleksej 4, carjeve hčere 5 do 7.

Ministrstvo Viviani.

Ministrstvo Viviani, ki je prišlo na Francoskem na krmilo po padcu Ribotovem, ki se namenja naslantjati na izključno republičansko večino, obstoji iz vrste mož, ki so svoje odlične zmožnosti že dokazali. Viviani ima v rokah predsedstvo ter vnanje zadeve, druga področja pa so razdeljena, kakor je navedeno pod sliko.

Večkratni morilec v cerkvenem zvoniku.

Slovaški kmetski fant Tomsisc, ki je zaradi neuslišane ljubezni ustrelil starše svoje ljubice, njo samo pa težko ranil ter se potem zabarikadiral v vaški cerkvi, iz katere je potem streljal ter ranil veliko število oseb, je bil ukročen šele s tem, da so ga pravilno oblegali. Zandarmerija je zasedla vso okolico zvonikovo ter je izza drevja in oglov počasi streljala, ne da bi zadela Tomsisca. Končno ga je pozval župnik, naj se vda; ko je slednjič to res storil, se je pustil popolnoma mirno vkleniti. Pri preiskovalnem sodniku je pripovedoval vse dogodke tako mehanično, kakor bi pripovedoval kaj naučenega. Kljub temu pa ne verujejo, da bi bil duševno zmešan.

Carjev obisk v Konstanci.

Dne 14. t. m. je priplula carjeva jahta „Standard“, spremljana od jahte „Almas“ v pristanišče v Konstanci, druge ladje ruske carjeve flotilje pa so se zasedle ob vhodu v pristanišče. S krova jahte „Standard“ so se podali na kopno car s soprogo, velike kneginje Olga, Tatjana, Marija in Anastazija ter carjevič. Na obali, kjer je svirala vojaška godba rusko narodno himno, je visoke goste pričakoval in najprisrčneje pozdravil kralj rumunski, prestolonaslednik in princ Karol, ki so vsi bili v ruski uniformi.

Kaj naj postanejo naši otroci?

Šola se kmalu konča in mnogim staršem se ob tej priliki vsiljujejo neprijetna vprašanja, kaj naj store s sinom ali hčerko, ki izstopi iz šole, česa naj se po dokončanih šolah uče. Dolgo, dolgo časa premišljujejo in ne vedo ne kaj ne kam. Žalostno znamenje časa, v katerem živimo, je, da se skoraj vsa mladina posveča uradniškemu poklicu, da hoče vsakdo postati dobro preskrbljen uradnik. „Moj sin mora imeti boljšega kruha nego jaz“, kliče preprosti kmet in pošten obrtnik, „ne sme se učiti kake obrti, ne sme ostati kot kmet na domači grudi, on mora postati uradnik.“

In kmet in obrtnik stradata in stradata z družino, da sinu omogočijo, da lahko dalje študira, vlagata prošnje za ustanove in le komaj z velikim trudom, sam trpeč mnogo pomanjkanja, dokonča fant svoje študije.

In po dokončanih študijah stoji fant kot učenjak — brez eksistence, brez službe sredi velikega sveta. Povsod, kjerkoli se oglasi in prosi za kako službo, vsepovsod izve, da so se že pred njim oglasili neštevilni prosilci, da ni nobenega mesta praznega niti za najmanjšo mezdo. Vzamejo ga včasih le, da ima sploh kaj opravka, pa le redkokdaj.

In sedaj pase izučeni fant doma lenobo na stroške staršev, očetovo rokodelstvo mu ne ugaja in oče ga

mora doma rediti. Delati ne zna in tudi noče; kajti tako se ne sme ponižati, da bi vzel šilo in kopito v roke, ali da bi šel za plugom. To bi bilo preveliko ponižanje. In kaj, ko bi tudi hotel, bi tega ne mogel delati, ker se takega dela sploh ni učil. Po mnogih poklončkih in vsled protekcije se mu po nekaj letih vendar posreči, da dobi službo kot kak pisar s tako malenkostno plačo, da si komaj kupi kako juho in mazilo za čevlje. Oče pa, ki je prej mislil, da se ga je že odkrižal, pa mora gospoda uradnika, ki hoče biti vedno lepo oblečen, še vedno podpirati z denarjem, mu mora še vedno kupovati oblačila.

Izkaz o številu učencev in učenk na srednjih šolah s pravico javnosti za leto 1913./1914. govori dovolj jasno. Iz tega izkaza je razvidno, da je bilo na vseh teh zavodih na Avstrijskem 155.000 učencev in 6000 učenk, katerim pa moramo še 14.414 učenk na dekliških licejih prišteti. In ob istem času, ko jih toliko študira in ko je toliko mladih moči brez vsake službe, tarna kmet in obrtnik, da nima delavcev. Na Dunaju so iskali v tem letu 4480 vajencev in niso jih mogli dobiti. Uradniške organizacije in učiteljska društva svare dan za dnevom starše, naj nikar ne dopuščajo, da postanejo njih sinovi uradniki, a vse to nič ne pomaga.

Seveda pravijo starši, da je uradnik lepo oblečen in da se mu ni treba tako truditi, da uradnika vse spoštuje, da dobi prvega vsakega meseca svojo plačo, da je v starosti preskrbljen, da ima mnogo dopusta itd.

Na vse to pa moramo odgovoriti: Le malo število onih, ki so dokončali svoje študije, zasede odlična mesta. Lepe obleke mora vedno kmet ali obrtnik plačevati iz dohodkov kmetijstva ali obrti. Ali ni tudi kmet, ali ni obrtnik občespoštovan, če on sam spoštuje svoj stan! Kako naj drugi spoštuje njegov stan, če ga on sam zaničuje. Vrhutega pa je uradnik vedno odvisen, izpostavljen je samo volji predstojnikov, dočim je kmet in obrtnik sam svoj gospodar in lahko stori, kar hoče in kar se mu ljubi. Če dela, dela za svoj dobrobit. Seveda za njega v starosti še ni preskrbljeno; a tudi na tem polju mora pri nas priti do ugodne rešitve tega vprašanja, tudi pri nas se morajo merodajni krogi odločiti, da dobe kmetje in obrtniki v starosti podpore.

Zato kličemo: Predragi kmet in obrtnik, izuči svojega sina v kmetijstvu, v kaki obrti, ne pišiljaj ga pa v srednje in visoke šole; tvoji sinovi naj ne bodo uradniki, ampak kmetje, dobri in pridni in pošteni kmetovalci in obrtniki!

Strahovita nesreča v zraku.

9 mrtvih.

Pretekli teden je terjala letalna umetnost 9 mladih žrtev. V Fischamendu pri Dunaju je letališče avstr.-ogrsko armade. S Farmanovim letalom se je dvignil nadporočnik Flatz v zrak. S seboj je imel gosta mornariškega častnika Puchto. Flatz je bil pogumen letalec in ta njegov drzen pogum je postal zanj usoden. Istočasno s Flatzovim letalom je bil v zraku tudi balon Körting, v katerem so bili štirje oficirji, en civilni inženir, en korporal in en poddesetnik. Flatzovo letalo je zadelo v zadnji del balona, utrgalo luknjo v balon in potem se je izvršila v kratkih sekundah strahotna nesreča. Letalo se je zopet odtrgalo od balona in je treščilo v velikem loku bliskoma na zemljo. Iz ba-

lona so pa vsled luknje uhajali plini, ki so se vneli ob letalovem motorju in v hipu je bil balon v plamenih, v nekaj sekundah je zaplapolal silen plamen k nebu, nato pa je tebilni čolnič balona z velikanskim truščem na tla. Pod razvalinami balona in letala je pa ležalo devet mladih mrtvih ljudi, ki so še pred sekundami krožili ponosno po zraku. Trupla so bila tako raztrgana in tudi ožgana, da ni bilo razen enega nikogar spoznati. Zdravnik je bil takoj na mestu, a drugega ni mogel reči nego: Mrtvi so!

Od ponesrečencev sta bila dva poročena: Nadporočnik Hochstätter, čigar žena je gledala grozen prizor, in poddesetnik Weber, ki zapušča vdovo in dva otroka. Hochstätter je bil šele malo časa poročen. On tudi edini ni imel popačenega obraza, ker si je v trenutku katastrofe potegnil čez glavo mokro vrečo. Vseh devet ponesrečencev so prepeljali na avtomobilu v mrtvašnico v Fischamendu.

Zavarovanje rudarjev proti nezgodam.

Kakor je znano, je stopil zakon o zavarovanju rudarjev proti nezgodam v veljavo z naredbo s pomočjo § 14. Pred kratkim se je vršila v notranjem ministrstvu enketa zastopnikov rudarskih organizacij in rudarskih podjetnikov glede statuta zavarovalnice proti nezgodam za rudarje Avstrije s sedežem na Dunaju, ki ga je izdelalo notranje ministrstvo sporazumno z ministrstvom za javna dela. Glasom tega statuta naj bi obstojalo predstojništvo zavoda iz 30 članov in iz ravno toliko namestnikov, od katerih imenuje eno tretjino delodajalci, eno tretjino delojemalci, eno tretjino pa vlada. Za volitev predstojništva se razdele rudokopi v šest volilnih okrožij, in sicer:

- 1.) okraje revirnih rudarskih oblasti St. Pölten, Wels, Hall, Ljubno, Gradec, Črnovice;
- 2.) okrožja Celovec, Celje, Ljubljana, Zader;
- 3.) okrožje Krakov;
- 4.) zahodnočeško okrožje;
- 5.) vzhodnočeško okrožje in
- 6.) severnočeško okrožje.

Tako dolgo, da se imenuje pravo predstojništvo, imenuje vlada kolegij za provizorično upravo zavoda.

Tedenske novice.

(Sankcioniran sklep deželnega zbora.) Cesar je sankcioniral sklep kranjskega deželnega zbora z dne 27./28. februarja t. l., s katerim se daje deželnemu odboru pravico, da najame za pokritje stroškov za deželne električne naprave, oziroma v svrhu obratnega kapitala posojilo do zneska dveh milijonov, ki se naj najvišje s 4½% obrestuje in najpozneje v 50 letih vrne.

(Iz politične konceptne službe.) C. kr. okrajni komisar dr. Henrik Schaffer je bil poklican v notranje ministrstvo. C. kr. okrajni komisar dr. Leopold Žužek je prestavljen iz Kamnika k deželni vladi v Ljubljani, c. kr. deželnovladni koncipist dr. Josip Hubad pa v Kamnik.

(Iz državnega železniškega sveta.) Železniški minister je imenoval predsednika trgovske in obrtne zbornice Ivana Kneza za člana državnega železniškega sveta, podpredsednika zbornice Kamila Pammerja pa za njegovega namestnika.

(Iz učiteljske službe.) Za ravnatelja na c. kr. rudniški deški ljudski šoli v Idriji je imenovan dosedanji tamošnji učitelj in c. kr. okr. šol. nadzornik v Kočevju Josip Novak, za začasnega šolskega voditelja na isti šoli pa učitelj Rafael Gostiša. V višje plačilne razrede so pomaknjeni: ravnatelj Josip Novak v I., šolski voditelj Rafael Gostiša v II. in učiteljica Marija Pleskovič-Erček v III. razred. Za stalno učiteljico je imenovana Loti pl. Koschin.

(Častno svetinjo) za 40letno zvesto službovanje so dobili uslužbenci tvrdke P. Ladstätter & sinovi v Domžalah, Jožef Cotman, Anton Kleinlerchner, Terezija Plevel, Alojzij Šme in Jakob Šme.

(Na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani) se vrši sprejem učencev izključno le v jesenskem terminu pred pričetkom novega šolskega leta in sicer se vpisujejo učenci vedno vsake tri dni pred otvoritvijo vsake učne priredbe. Natančnejši podatki se nahajajo na črni deski zavoda, objavili se bodo pa pravočasno tudi po domačih dnevnikih in drugih listih.

(Ljudsko šolstvo.) Dosedanja suplentinja v Hrušici Albertina Vajdič je imenovana za provizorično učiteljico. — Na mesto obolele učiteljice Hermine Sirnik je imenovana bivša prov. učiteljica v Škofji Loki Marija Novak za suplentinjo v Breznici.

(Baronica Suttner), ki je umrla na Dunaju, je bila ena prvih agitatoric za svetovni mir. Strahotne vojne je opisala v romanu „Proč z orožjem!“ Ta roman ima dokaj agitatorične vrednosti za razorožitev narodov. Stara je bila 71 let. Za svojo mirovno propagando je dobila leta 1905. Nobelovo nagrado.

(Iz deželnega odbora.) Deželni glavar naznanja, da je cesar sankcioniral sklep deželnega zbora za inkorporacijo politične občine Spodnja Šiška v mestno občino ljubljansko. Šišenski občinski zastop se torej takoj razpusti ter preide uprava Spodnje Šiške kot novega dela kolodvorskega okraja neposredno v področje ljubljanskega občinskega sveta, oziroma magistrata. — C. kr. deželna vlada je dovolila razpust gospodarskega odbora v Postojni, čigar funkcijska doba je itak že potekla. Za gerenta predlaga večina deželnega odbora dež. rač. revisenta Peternela, ker v celi Postojni nihče noče prevzeti tega posta. — V smislu novega vodnega zakona si pridrži dežela brez-pogojno prioriteto za izrabo vodnih sil v sledečih rekah: v Savi od izvira do deželne meje, v Ljubljani od izvira do izliva, v Uncu od izvira do Laz, v Krki od izvira do Vavte vasi, v Hublju, v Završnici in končno v Kolpi kolikor teče po naši deželi. — Sklene se vložiti protest zoper izvršitveno naredbo k vinar-skem zakonu, v kolikor se z isto še bolj otežkoča poslajenje vina s sladkorjem in izdelovanje petijota za domačo rabo. — Istotako deželni odbor protestuje zoper nedostatno zaščito zlasti javnega sveta glede dopustnosti prisilnih služnosti v svrhu izpeljave električnih daljnovodov v dotičnem državnem zakonskem načrtu. Tudi naj bi se dovolila deželnim odborom v tej zadevi večja ingerenca. — Perutninarskega odseka c. kr. kmetijske družbe se zaradi nedelavnosti ne bo več subvencioniralo; ustanovi se pa nov perutninarski zavod na deželni pristani Kodeljevo ter razširi že obstoječi na Grmu. — Trgovcem s semeni se zniža dosedanja pristojbina kmetijsko-kemiškega preizkuševališča za preiskavo in plombiranje detelje za 30 v od

vreče i. s. za nazaj za čas od 1. januarja do 20. maja t. l. na ta način, da se več plačana pristojbina pripiše na dobro za jesensko plombiranje. — Gradba ceste Spodnja-Idrija-Kanomlje se odda tvrdki Samohrd in Lončarič za 177.189 kron. Tvrdka se bo morala ozirati pred vsem na domače delavce in obrtnike. — Za cesto Lužarje-Selo (okraj Velike Lašče) s proračunjevo potrebščino 142.000 kron se dovoli 50 % deželni prispevek. — Istotako za cesto Kostanjevica-Ojstre. — Za obisk obrtne razstave v Kolinu se dovoli obrtno-pospeševalnemu uradu pet potovalnih štipendij po 200 kron. Prvi dve se podelita predsedniku Kregarju in ravnatelju Remecu, ostale se oddajo na predlog imenovanega urada. — Za streljanje srednješolske mladine, ki se bo vršilo v Ljubljani dne 27. t. m., se dovolijo dobitki v iznosu 300 kron.

(Zastrupljenje.) Posestnik Janez Anžur iz Roj pri Veliki Loki je imel v omari, kjer je hranil kruh in vino, tudi steklenico octove kisline. Njegov sinček je izpil nekaj te kisline misleč, da je vino ter se tako opeknel, da je še tisto noč umrl.

Razne stvari po svetu.

(Obsodili morilca na guilotino, pa nimajo guilotine.) V Moerelu v Švici so sodniki obsodili morilca Maaga na obglavljenje z guilotino. Modri sodniki pa so pozabili, da morajo za to imeti guilotino, ki je nikjer v Švici nimajo. Kaj naj store? Ali si naj izposodijo guilotino v muzeju ali pri starinarju? Modri sodniki si zdaj belijo glave, morilec Maag pa čaka v ječi, kako si bodo sodniki pomagali iz zagate.

(Grozen čin blazne matere.) Iz Budimpešte poročajo: Žena poslovodje tovarne „Danubius“, Angela Moser, ki je že dalj časa kazala, da je blazna, je 16. t. m. vzela svojih pet otrok v starosti od šestih let do sedmih mesecev ter jih pometala v vodnjak. Nato je še ona skočila vanj. Triletni sin in sedem mesecev stari dojenček sta utonila, ostale so umirajoče prenesli v bolnišnico.

(Orel odnesel otroka?) V neki občini blizu Bolcana je nedavno izginil štiriletni sin nekega kmetovalca. Dozdaj niso mogli dognati, kam se je bil izgubil. Utoniti ali pasti v kak prepad ni mogel. Najbrže ga je odnesel orel, katerih je v bolcanski okolici mnogo. Več nego 300 oseb in več policijskih psov je preiskalo vso okolico brez uspeha. Orli so odnesli že več ovac.

Dolžnost naznanjevanja nalezljivih bolezni.

Zakon z dne 14. aprila 1913, drž. zak. št. 67, o zabrambi in zatiranju prenosnih bolezni, označuje škrlatico, difterijo (davico), abdominalni legar (tifus), grižo (disenterijo), epidemsko otrpnjenje tilnika, porodniško mrzlico, legar z marogami, koze, azijsko kolero, kugo, recidivni legar, gobavost (lepro), egiptiško vnetje oči (trahom), rumeno mrzlico, vranični prisad (črničica), smrkavost in steklost ter ugriznine po na steklosti obolelih ali steklosti sumljivih živali kot bolezni, ki jih je treba naznanjati.

Naredba ministra za notranje zadeve z dne 5. maja 1914 razširjuje z zakonitim pooblaščenjem

krog teh bolezni, ki jih je treba naznanjati. Glede ošpic, dušljivega kašlja in mumpsa (vnetja ušesne slinavke) določuje namreč krajevno omejeno naznanilno dolžnost, to je ošpice, dušljivi kašelj in mumps se morajo naznanjati v zdraviliščih, kopelih, letoviščih, zimskih štacijah in drugih krajih te vrste, ki jih z razglasom določi politična deželna oblast, dalje te tri bolezni ter rdečice in norice v zavodih in internatih, ki jih deželna politična oblast istotako označi razglasilnim potom.

Naznanilo je moči podati pismeno, ustno, brzojavno ali telefonično; ako se je podalo telefonično, se mora takoj ponoviti pismenim potom. V svrhu naznanjevanja so se izdale posebne tiskovine (Naznanilo o kužni bolezni), katere uporabljati pa so dolžni le zdravniki in predstojniki bolnišnic, ki bodo te tiskovine dobivali od županstev.

Razen te splošne naloga ta zakon in naredba zdravnikom v gotovih slučajih še neko posebno naznanilno dolžnost. Naznanjati imajo namreč poleg tega vsak prvi primer obolezlosti ali sumnje obolezlosti na škrlatici, difteriji, legarju z marogami, kozah, azijski kolero, kugi ali egiptiškem vnetju oči nemudoma, in sicer brzojavno, telefonično ali, ako se naznanilo tem potom ne more podati, po posebnem slu županu in politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom politični deželni oblasti. Na enak način naznaniti je županu vsak prvi slučaj steklosti.

Naloga župana je, da tudi s svoje strani najkrajšim potom naznani politični okrajni oblasti vsak prvi slučaj ene ravnokar imenovanih bolezni.

Z enako naglico naznaniti je pri legarju z marogami, kozah, kolero in kugi ne le vsak prvi, temveč sploh vsak slučaj politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom deželni politični oblasti. Izjemo glede te posebne naznanilne dolžnosti uvaja naredba z ozirom na škrlatinko, difterijo in egiptiško vnetje oči v onih krajih, ki jih ima določiti deželna politična oblast, v katerih se te bolezni trajno pojavljajo, kakor je to n. pr. pogosto v velikih mestih.

V takih krajih razglasi županstvo primernim potom, da ima odpasti ta posebna naznanilna dolžnost.

Glasom naredbe imajo dalje zdravniki s posebnimi tiskovinami (Končno naznanilo) županu naznaniti oddajo bolnika, obolelega za boleznijo, ki jo je dolžnost naznaniti, v bolnišnico, njega preselelitev, kakor tudi ozdravljenje ali smrt.

Pozor!

10-8

 53.000 parov črevljev.

4 pari črevljev samo 9 kron.

Ker je bilo več velikih tvornic primoranih, ustaviti plačila, se mi je naročilo, razpečati veliko množino črevljev globoko pod izdelovalno ceno. **Prodaj torej vsakomur dva para črevljev za gospode in dva para črevljev za ženske, ti črevlji so galoširani, na trakove in močno zbiti, usnje rjavo ali pa črno, zelo elegantne, najnovejše oblike, velikost po številki in centimetrih. Vsi 4 pari stanejo samo 9 K.**

Pošilja po povzetju:

J. KLUGER, Krakov, Sebastjana 16 A 1621.

Zamena dovoljena ali pa se vrne tudi denar.